

Byla C-303/19**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2019 m. balandžio 11 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Corte suprema di cassazione (Italija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. vasario 5 d.

Kasatorė:

Istituto Nazionale della Previdenza Sociale

Kita kasacinio proceso šalis:

VR

Pagrindinės bylos dalykas

Prašymas panaikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimą, kuriame nustatyta, kad teisės aktas, pagal kurį, apskaičiuojant išmoką šeimai, neįtraukiami trečiosios šalies piliečio, turinčio Direktyvoje 2003/109/EB apibrėžtą leidimą gyventi, šeimos nariai, gyvenantys trečiojoje šalyje, iš kurios yra kilę, nors skiriant išmoką valstybės narės piliečio šeimai, įtraukiami ir jos nariai, kurie toje valstybėje narėje negyvena.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Direktyvos 2003/109/EB 11 straipsnio 1 dalies d punkto ir vienodo požiūrio principo išaiškinimas pagal SESV 267 straipsnį

Prejudicinis klausimas

Ar 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvos 2003/109/EB 11 straipsnio 1 dalies d punktą ir vienodo požiūrio į ilgalaikius gyventojus kaip ir į tos valstybės

piliečius principą reikia aiškinti taip: tomis nuostatomis draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos, kitaip nei valstybės narės piliečio atveju, apskaičiuojant išmoką trečiosios šalies darbuotojo, kuris yra ilgalaikis gyventojas, šeimai, nėra atsižvelgiama į darbuotojo šeimos narius, jeigu jie gyvena trečiojoje valstybėje, iš kurios yra kilę?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos ir jurisprudencija

2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyva 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso (OL L 16, 2004, p. 44, specialusis leidimas lietuvių kalba, 19 sk., 6 t., p. 272), 2 straipsnis, 11 straipsnio 1, 2 ir 4 dalys bei 12, 13 ir 14 konstatuojamosios dalys.

2015 m. rugsėjo 2 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Nyderlandai* (C-508/10, EU:C:2012:243) ir 2012 m. balandžio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Kamberaj* (C-571/10, EU:C:2012:233).

Nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis remiamasi

1988 m. kovo 13 d. *Decreto legge n. 69 „Norme in materia previdenziale, per il miglioramento delle gestioni degli enti portuali ed altre disposizioni urgenti“* (Dekretas įstatymas Nr. 69 „Nuostatos dėl socialinės apsaugos ir uostų valdančių įstaigų darbo gerinimo bei kitos neatidėliotinos nuostatos“), pertvarkytas į 1988 m. gegužės 13 d. *Legge n. 153* (Įstatymas Nr. 153) (GURI n. 143, 1988 m. birželio 20 d.), 2 straipsnio 1 dalis: „Samdomiesiems darbuotojams, pensijų ir socialinių išmokų, susijusių su samdomu darbu, gavėjams <...>, valstybės tarnautojams <...> skirtos šeimos pašalpos (*assegni familiari*) <...> nuo šio mokėjimo laikotarpio, t. y. nuo 1988 m. sausio 1 d., jei tenkinamos šiame straipsnyje nustatytos sąlygos, keičiamos išmoka šeimai (*assegno per il nucleo familiare*). 2. Šios išmokos dydis nustatomas, atsižvelgiant į šeimos narių skaičių ir pajamas, kaip nurodyta prie šio dekreto pridedamoje lentelėje. Toje lentelėje nurodyti pajamų lygiai padidinami <...> tais atvejais, kai šeimoje yra asmenų, kurie dėl negalios arba fizinio ar protinio trūkumo, visiškai ir nuolat negali dirbti apmokamo darbo, arba, jei jie yra nepilnamečiai, nuolat patiria sunkumų vykdydami pagal amžių jiems priskiriamas pareigas ir funkcijas. Tie pajamų lygiai padidinami pagal amžių jiems priskiriamas pareigas ir funkcijas. Tie pajamų lygiai padidinami <...>, jeigu 1 dalyje nurodyti asmenys yra našliai, išsituokę, gyvenantys skyrium po separacijos arba nesusituokę. Nuo 1994 m. liepos 1 d., jeigu 6 dalyje minimoje šeimoje yra du ar daugiau vaikų, jai skiriama mėnesinė išmoka padidinama <...> kiekvienam vaikui, išskyrus pirmą. <...> 6. Šeimą sudaro sutuoktiniai, išskyrus po separacijos skyrium gyvenantį sutuoktinį, ir vaikai bei jiems prilyginami asmenys, <...> kurie yra jaunesni nei 18 metų amžiaus, arba kurie, nesvarbu kokio, dėl negalios arba fizinio ar protinio trūkumo visiškai negali nuolat dirbti apmokamo darbo. <...> 6-bis. 6 dalyje apibrėžtos šeimos nariais nelaikomi užsienio šalies piliečio sutuoktinis ir vaikai bei jiems prilyginami asmenys, kurie neturi gyvenamosios vietos Respublikos teritorijoje,

išskyrus atvejus, kai valstybė, kurios pilietis yra užsienietis, taiko abipusiškumo principą Italijos piliečiams, arba kai yra sudaryta tarptautinė konvencija dėl požiūrio į šeimą. Valstybes nares, kuriose taikomas abipusiškumo principas, nustato Darbo ir socialinės apsaugos ministras, pasitaręs su Užsienio reikalų ministru. <...> 8-bis. Tai pačiai šeimai gali būti skirta tik viena išmoka. Šeimos, kuriai skirta išmoka, nariai negali gauti kitos išmokos ar kitokios kuriam nors iš jų skirtinos šeimos pašalpos. 9. Šeimos pajamas sudaro bendra GPM apmokestinama pajamų suma, jos narių gauta per kalendorinius metus, skaičiuojamus iki kiekvienų metų liepos 1 d., ir jų verte remiamasi skiriant išmoką iki kitų metų birželio 30 d. <...> Pajamoms taip pat priskiriamos bet kokio pobūdžio pajamos, <...>, jeigu jų suma viršija <...>. Pajamoms nepriskiriamos bet kokios formos išėtinės išmokos, iš anksto išmokėtos išėtinės išmokos ir šiame straipsnyje nurodyta išmoka. <...>“

2007 m. sausio 8 d. *Decreto legislativo n. 3 „Attuazione della direttiva 2003/109/CE <...>“* (Įstatyminis dekretas Nr. 3 dėl Direktyvos 2003/109/EB <...> įgyvendinimo) (GURI n. 24, 2007 m. sausio 30 d.), kuriuo šios direktyvos nuostatos įtraukiamos į 1998 m. liepos 25 d. *Decreto legislativo n. 286, „Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell’immigrazione e norme sulla condizione dello straniero“* (Įstatyminis dekretas Nr. 286 „Teisės nuostatų dėl imigracijos taisyklių ir užsieniečio statuso suvestinis tekstas“) (GURI, paprastasis priedas Nr. 191, 1998 m. rugpjūčio 18 d.), kurio 9 straipsnio pirmoje dalyje nustatyta: „Užsienietis, bent penkerius metus turintis galiojantį leidimą gyventi šalyje, kuris įrodo, kad jo pajamos nėra mažesnės už metinę socialinės pašalpos sumą, o tuo atveju, kai paraiška susijusi su jo šeimos nariais, – kad jis turi pakankamai pajamų <...> bei tinkamą būstą ir tenkina taikomose nacionalinės teisės nuostatose numatytas minimalias sąlygas, gali prašyti policijos prefekto jam ir jo šeimos nariams suteikti ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi ES <...>“; o pagal dvyliką dalį: „Be nuostatų, taikomų teisėtai valstybės teritorijoje esančiam užsieniečiui, ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi ES turintis asmuo gali: <...> c) gauti socialinės pagalbos, socialinės apsaugos, su subsidijomis sveikatos, mokymo ir socialinėms reikmėms susijusias išmokas, taip pat išmoka, skirtas gauti visuomenei prieinamas prekes ir paslaugas, įskaitant galimybę pasinaudoti procedūra viešosios valdžios institucijų administruojamiems būstams gauti, nebent būtų nustatyta kitaip ir su sąlyga, kad bus įrodyta, jog užsieniečio faktinė gyvenamoji vieta yra valstybės teritorijoje <...>“.

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso apibūdinimas

- 1 VR yra Pakistano pilietis, kuris dirba Italijoje ir kurio šeimos nariai nuo 2011 m. rugsėjo mėn. iki 2014 m. balandžio mėn. buvo iš Italijos išvykę į savo kilmės šalį. *Istituto Nazionale della Previdenza Sociale* (Nacionalinė socialinės apsaugos įstaiga, toliau – INPS) neleido darbdaviui išmokėti VR išmokos šeimai už minėtą laikotarpį, argumentuodama tuo, kad pagal Dekreto įstatymo Nr. 69/1988 2 straipsnio 6-bis dalį apskaičiuojant šią išmoką nėra atsižvelgiama į darbuotojo sutuoktinį ir vaikus, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta nėra Italijoje.

- 2 Remdamiesi Direktyvos 2003/109/EB 11 straipsniu ir atitinkamomis Italijos įstatymų įgyvendinimo nuostatomis, *Tribunale di Brescia* (Brešos teismas, Italija), o vėliau ir *Corte di appello di Brescia* (Brešos apeliacinis teismas, Italija) nustatė, kad minėtos 2 straipsnio 6-bis dalies nuostatos yra diskriminacinės, ir jų netaikė bei nurodė INPS ir darbdaviui grąžinti darbuotojui neišmokėtas sumas.
- 3 INPS pateikė kasacinį skundą dėl apeliacinės instancijos teismo sprendimo panaikinimo.

Pagrindiniai kasatorės argumentai pagrindinėje byloje

- 4 Pasak INPS, kitaip nei teigiama skundžiamame sprendime, išmoka šeimai nėra parama, kaip kad reikalaujama pagal Direktyvos 2003/109 11 straipsnio 1 dalį, pagal kurią nacionalinėje teisėje turi būti nustatytos vienodos teisės į socialines išmokas, socialinę paramą ir socialinę apsaugą, ir ji nėra „esminė“, kaip tai suprantama pagal 13 konstatuojamąją dalį, todėl jai negali būti taikoma 11 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta nuostata, pagal kurią leidžiama nukrypti nuo vienodo požiūrio į piliečius ir užsieniečius.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 5 Įstatyminio dekreto Nr. 69/1988 2 straipsnyje numatyta išmoka šeimai yra pajamų priedas, mokamas visiems darbuotojams ir pagal darbo sutartį dirbusiems asmenims, gaunantiems pensijas arba socialinio draudimo išmokas, jeigu jų šeimos gaunamos pajamos neviršija tam tikros ribos.
- 6 Šios išmokos, kurią skiria INPS, dydis nustatomas proporcingai šeimos narių skaičiui, vaikų skaičiui ir pajamoms. Išmoką moka darbdavys kartu su darbo užmokesčiu, ji atitinka tam tikrą darbuotojo darbo užmokesčio neatskaičius mokesčių procentinę dalį. Vėliau INPS išlygina galutinius darbdavio išmokėtų išmokų ir mokėtinų socialinio draudimo įmokų sumas.
- 7 Nacionalinėje jurisprudencijoje ši išmoka kartais apibrėžiama kaip *socialinės apsaugos* priemonė, nes ja papildoma pensija arba darbo užmokestis, ji siejama su atliktu darbu ir finansuojama visų darbdavių sumokėtomis įmokomis, siekiant užtikrinti pakankamas pajamas šeimoms, kurios jų neturi, o kartais – kaip *paramos* priemonė, nes tiek išmokos suma, tiek pajamos, laikomos jos apskaičiavimo parametru, yra didinami tais atvejais, kai šeimoms reikalinga didesnė apsauga, nes jų nariai yra neįgalūs arba jose auga sunkumų patiriantys nepilnamečiai.

Tačiau neatrodo, kad ši skirtis būtų svarbi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, nes jo požiūriu ši priemonė bet kuriuo atveju patenka į Direktyvos 2003/109/EB 11 straipsnio 1 dalies d punkto taikymo sritį.

- 8 Atsižvelgiant į aplinkybę, kad pagal įstatymus šeimos nariai yra laikomi svarbiausiu veiksmu nustatant išmokos struktūrą ir išskiriami kaip pagrindiniai išmokos, į kurią suteikiama teisė darbo užmokestį arba pensiją gaunančiam asmeniui, gavėjai, kyla abejonė dėl aiškinimo, kuria grindžiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą: ar galima užsienio šalies piliečio šeimai nepriskirti jos narių, kurių tikroji gyvenamoji vieta nebėra Italija ir kai nėra sudaryti abipusiai įsipareigojimai su jo kilmės šalimi, bet Italijos piliečio šeimai tokius narius priskirti, taip pat atsižvelgiant į tai, kad Direktyvos 2003/109/EB 4 konstatuojamojoje dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje atitinkamai nurodyta, kad jos tikslas yra „trečiųjų šalių piliečių, kurie yra ilgalaikiai valstybių narių gyventojai, integracija“, o šeimos nariai yra apibūdinti kaip „trečiosios šalies piliečiai, gyvenantys atitinkamoje valstybėje narėje“.
- 9 Teisingumo Teismas iki šiol yra priėmęs sprendimą tik dėl atvejų, kai tiek ginamų socialinės apsaugos teisių turėtojai, tiek visa jų šeima nuolat gyveno valstybėje narėje arba persikėlė iš vienos valstybės narės į kitą. Taigi pateiktas prejudicinis klausimas iki šiol nėra nagrinėtas.

DARBINIS VERTINIMAS